

Изложба „Април ‘41”

ПРКОС ЗАБОРАВУ

Шестоаприлског јутра 1941. године музички програм Радио Београда прекинуле су сирене за узбуну и продорни звуци немачких „јункерса”, познатијих као „штуке”. На суров и немилосрдан начин нападнута је једна суверена европска држава. Краљевина Југославија престала је да постоји. Поводом осамдесет година од почетка Другог светског рата на територији Југославије потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић отворио је у Дому Војске Србије у Београду изложбу „Април ‘41”. Стефановић је поручио да не смемо дозволити прекрајање наше антифашистичке историје, а поготову не њено падање у заборав, те да се морамо увек и свуда поносити њом и учинити све да наша деца данас добро знају ко су били чувени борци из народноослободилачких ратова и колика је била њихова жртва за слободу наше земље.

Пише Јована ШИКМАН

Београдом се и овог 6. априла, као и пре 80 година, проломио заглашујући звук сирене за узбуну и немачких бомбардера. Страх и панику тадашњих житеља Београда осам деценија касније заменио је мук Београђана који су присуствовали отварању изложбе „Април ‘41” испред Дома Војске Србије.

Хитлеров говор шестоаприлског јутра 2021. парао је уши Београђана, одзвањао је улицама живог града, издигнутог из пепела, оног који је пре осамдесет година био мета нацистичке Немачке. У Дому Војске Србије, некадашњем Ратничком дому, августа 1941. године официри Вермахта формирали су седиште команде Гестапоа за јужни Балкан. Осам деценија касније, 6. априла, у овом здању отворена је изложба „Април ‘41”, која наставља процес расветљавања ратних дешавања, приказујући тежину сукоба, снагу воље једног народа и личне судбине појединаца.

Подсећајући на херојство, љубав према отаџбини која је покретала наше пилоте у пружању отпора неупоредиво надмоћнијем непријатељу, министар одбране др Небојша Стефано-

новић нагласио је да је наша обавеза да те људе и њихова херојска дела сачувамо од заборавља.

– Јуришали су храбро у борбу за слободу наше отаџбине и зато им дугујемо да не заборавимо ни њихове животе, ни херојска дела која су учинили да би бранили нашу Србију. Чување слободе коју су извојевали је наш дуг према њима, али и наше стално улагање у бољу и сигурну будућност наше деце. Морамо им бити бескрајно и искрено захвални јер су били и храбри и пркосни и срчани, неустрашиви и бескомпромисно истрајни у борби за слободу нашег народа у временима када су могли да изаберу лакши пут, а нису – рекао је министар одбране др Небојша Стефаноновић на свечаном отварању изложбе.

МАЛА ГАЛЕРИЈА

Фотографијама, које су основни извор информација ове поставке, и аутентичним предметима, од којих су многи први пут изложени очима јавности, аутори изложбе пружили су прилику посетиоцима да сазнају истину о јунацима Априлског рата.

Мала галерија Дома Војске казује причу о комплексности политич-

ке, економске и војне позиције у којој је била Краљевина Југославија непосредно пред избијање Априлског рата. Војска је приказана кроз причу о војној индустрији, о набавкама наоружања и опреме и кроз обуке јединица. Посетиоци могу да виде и јединствене експонате, попут пушкомитраљеза М37, који је производио Војно-технички завод у Крагујевцу и који је једини сачувани примерак од нешто више од 1.000 произведених. Изложена је и југословенска пушка М24, која је била у најмасовнијој употреби на простору Југославије у Другом светском рату. Међу аутентичним предметима могу се видети и шлем „чачак”, као и алати коришћени у фабрикама за израду авиона.

Понос југословенског ратног ваздухопловства – ловачки авион ИК-3, на изложби је осим фотографијама, представљен и макетом. У саставу 6. ловачког пука у одбрани Београда 1941. године учествовало је шест тих авиона, када су се и показали као рав-

Јуришали су храбро у борбу за слободу наше отаџбине и зато им дугујемо да не заборавимо ни њихове животе, ни херојска дела која су учинили да би бранили нашу Србију. Чување слободе коју су извојевали је наш дуг према њима, али и наше стално улагање у бољу и сигурну будућност наше деце – рекао је министар одбране др Небојша Стефаноновић на свечаном отварању изложбе.

ИЗУЗЕТНО ИНТЕРЕСОВАЊЕ

Више од две хиљаде посетилаца обишло је изложбу за непуне три недеље од њеног отварања. Поставку организовано посећују и сви кадети Војне академије, као и ђаци Војне гимназије и Средње стручне војне школе. Фотографије и предмете који сведоче о почетку Другог светског рата на простору Југославије и расветљавају поједине догађаје у вези са тим историјским периодом имали су прилику да погледају и слушаоци Школе за резервне официре Војске Србије у оквиру организоване посете. Да је изложба „Април ‘41” привукла пажњу јавности, говори у прилог и посета Милоша Биковића овој поставци. Овом изложбом Медија центар „Одбрана”, укључујући и суорганизаторе, учествује на манифестацији „Музеји за десет”, која се ове године одржава од 12. маја, као и на 17. Европској ноћи музеја 15. маја.

Репни део обрушавајућег бомбардера „јункерс“, који је коришћен у Априлском рату и грешком немачког pilota завршио у рукама партизанске јединице НОВЈ

ноправни страном, непријатељским авионима. Обилазећи Малу галерију посетиоци могу да сазнају нешто више и о биографијама мало познатих хероја Априлског рата.

ВЕЛИКА ГАЛЕРИЈА

На уласку у Велику галерију Дома Војске приказане су демонстрације на улицама Београда. Дешавање које ће нацистичка Немачка употребити као оправдање за војну операцију „Страшан суд“.

– Фотографије демонстрација показују да је то била народна побуна против фашизма. Нагласили смо у посебном сегменту изложбе, који је посвећен немачкој политичкој пропаганди према српском народу, да се дуго истицала веза између 1914. и 1941. године, алудирајући на то да су Срби нестабилан елемент, који је и раније увлачио свет у велике сукобе – објаснила је др Бојана Илић, кустос Војног музеја, која је један од аутора изложбе.

Након уводне приче о догађајима коју су били повод за бомбардовање Београда, следи прича о самој агресији. Репни део обрушавајућег бом-

бардера „јункерс“, који је коришћен у Априлском рату, да би грешком немачког pilota завршио у рукама партизанске јединице НОВЈ и био укључен у борбена дејства против Немаца, изложен је у Великој галерији.

ХЕРОЈИ АПРИЛСКОГ РАТА

Обавештајца Владимир Ваухник успео је да продре у свет добро чуване тајне Трећег рајха, тако да је већ у марту 1941. године доставио информације о немачком плану напада на СССР, а 2. априла дојавио је тачно време планираног напада нацистичке Немачке на Краљевину Југославију. Командир 102. ескадриле 51. групе Шестог ловачког пука капетан прве класе Милош Жуњић полетео је предводећи ескадрилу 6. априла 1941. и супротставио се нападу немачких авиона на Београд. Након што је оборио један непријатељски авион, током ваздушне борбе је и сам оборен. Тешко рањен искочио је из запаљеног авиона, али спуштање падобраном није преживео. Његова пилотска јакна, капа, бриле и кутија за бриле део су поставке изложбе „Април ‘41“.

– Посетиоци могу видети више од две стотине изложених предмета из периода Априлског рата, предмети су аутентични, без иједне реплике. Поставка садржи и јединствене предмете који до сада нису излагани, као што је мотор са авиона „месершмит“, у којем је оборен наредник пилот Миливоје М. Бошковић – истакао је Дарко Младеновић, кустос Музеја ваздухопловства, такође један од аутора.

Анимацијама су дочарани напади и напредовања непријатељских снага, као и наша одбрана. Изложеним личним предметима и униформама учесника Априлског рата оживљени су хероји који су за одбрану своје отаџбине дали највредније што су имали – своје животе. Ова изложба је борба да се за њих чује, да се испричају њихове приче и тиме промени дуго креирана и једнострана перцепција тих ратних процеса.

Изложбу „Април ‘41“, која је резултат сарадње Музеја ваздухопловства, Војног музеја, Војног архива и Медија центра „Одбрана“, грађани ће моћи да виде до 16. маја.

Фото: Горан Станковић и Јово Мамула